

ปาฐกถา

เรื่อง

สัมมาชีพะ

สมัคร ขุรวาที B.Sc.(Lond.)A.R.S.M.(Hons.Cl.1)

ราชบัณฑิตในสาขาวิชาอภิปรัชญา

แต่ง

สภาพระธรรมกติก

วัดพระเชตุพน ฯ พระนคร

พิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ครั้งที่ ๑/๒๕๔๕ จำนวน ๑,๐๐๐ ฉบับ

อันดับหนังสือเล่มที่ ๘

ปาฐกถา

เรื่อง

สัมมาชีพะ

สมัคร ขุนาวาต์ B.Sc.(Lond.)A.R.S.M.(Hons.Cl.1)

ราชบัณฑิตในสาขาวิชาอภิปรัชญา

แต่ง

สภาพระธรรมกติก

วัดพระเชตุพน ฯ พระนคร

พิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ครั้งที่ ๑/๒๕๔๕ จำนวน ๑,๐๐๐ ฉบับ

อันดับหนังสือเล่มที่ ๘

คำชี้แจง

สภาพระธรรมกถึก มีนโยบายเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยวิธีจัดให้มีการแสดงปาฐกถาประจำสภา และแสดงปาฐกถาเคลื่อนที่ คือจัดให้มีการแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ สุดแต่โอกาสจะอำนวยให้ ดังเช่น จัดให้มีการวัดประยุรวงศาวาส จังหวัดธนบุรี ๒ ครั้งมาแล้ว.

เช่นเดียวกับการจัดให้มีการแสดง พระธรรมเทศนาอบรมศีลธรรมข้าราชการและประชาชน โดยการแสดงธรรมเทศนาเที่ยวบ้าง เทศนาปุจฉา-วิสัชนา ตั้งแต่ ๒ ขรรมาศนั้นขึ้นไปบ้าง.

จุดประสงค์ของสภา ได้จัดทำการแสดงปาฐกถาบ้าง เทศนาบ้าง ควบคู่กันไปตามนโยบายของสภา ที่ได้วางไว้ตามมติของที่ประชุมใหญ่และได้มอบหมายให้เลขาธิการจัดทำ.

ผลงานปรากฏว่า เป็นที่สนใจของพุทธศาสนิกชน

ทั่วไปถึงกับมีผู้ขอรับมายังสภา ให้ไปจัดทำสถานที่
 นั้นบ้างจะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ อย่างไรก็ดี
 เมื่อโอกาสอำนวยให้เมื่อไรแล้ว จะไปจัดทำตาม
 สถานที่ต่าง ๆ โดยไม่ต้องมีใครร้องขอมา เพราะ
 นโยบายของสภามีอยู่แล้ว แต่ที่ร้องขอมานั้นนับว่า
 เป็นเจตนาดี สภาจึงขอแสดงความขอบคุณไว้ใน
 โอกาสนี้ด้วย.

ปาฐกถาเรื่อง “สัมมาอาชีวะ” แสดงโดย อาจารย์
 สัมกร บุราวาศ เป็นปาฐกถาเคลื่อนที่ของสภา ซึ่ง
 จัดให้มหชนทิวตประยูรวงศ์วาศ จังหวัดธนบุรี เป็น
 ครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕ ผลที่สภา
 พึงพอใจก็คือ มีผู้สนใจมาฟังกันอย่างคับคั่ง จนถึงกับ
 มีผู้ขอรับให้สภาจัดพิมพ์ออกเผยแพร่.

ในที่ประชุมสภาพระธรรมกถึก ขอแสดงความอนุโมทนา
 แก่ท่านเจ้าของปาฐกถาไว้ในโอกาสนี้ด้วย ในการที่
 ได้ให้ปาฐกถาพิมพ์ออกเผยแพร่แต่ละจำหน่ายราคาเบา

ก

เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้ว ผลได้ทั้งหมดมาปรุงธำเภื่องาน
เผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป.

ธำเภื่องาน

ธำเภื่องาน

วัดอนงคาราม

๔ กรกฎาคม ๒๔๕๕

ปาฐกถาของสภามหามกุฏ

เรื่อง สัมมาอาชีวะ

นายสมัคร์ บุรวาส

ราชบัณฑิตในสาขาวิชาอภิปรัชญา

แสดง

ณ วัดประยุรวงศาวาส จังหวัดธนบุรี

วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕

พระคุณและท่านที่เคารพทั้งหลาย

วันนึ่งภามหามกุฏ ภายใต้การจัดงานของท่านผู้ช่วยเลขาธิการ—มหาพรหมวโร แห่งวัดอนงคาราม ได้ให้เกียรติแก่กระผมมาแสดงปาฐกถาที่จังหวัดธนบุรี ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของสภามหามกุฏ ที่จะออกจารึกเผยแพร่พระธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในท้องถิ่นนอก จังหวัดพระ-

นกร หาดายท่านในที่นี้อาจจะยังคงจำได้ว่า กระผม
เคยแสดงปาฐกถาให้พุทธสมาคม แห่งประเทศไทย
หาดายครั้ง—โดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน บัดนี้
กระผม เห็น ควร วางมือ จาก พุทธ สมาคม เพื่อรับใช้
สมาคมศาสนาอื่น ๆ ต่อไป การปาฐกถาในวันนี้จึง
เป็นผลของการกระทำอย่างนั้น

การสอนศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา มักจะทำได้
ด้วยวิธีต่าง ๆ กัน แต่ที่ไม่มีใครได้ผลคือการเสนอ
“คำพระ” สูง ๆ แดะคำแปลสั้น ๆ มาให้ผู้ฟังจดจำเอา
ไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะนอกจากผู้ฟังจะไม่เข้าใจแล้ว เขา
จะจำเอาไปอย่าง “นกแก้ว” ด้วยแะต่อไปก็แน่นด้วย
ว่าเขาคงจะทำอย่าง “นกแก้ว” ก็นำคำสอนนั้น
ถ่ายทอดต่อไป โดยตัวเองมิได้นำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ไม่ใช่
เป็นด้วยสาเหตุอื่นใดเลย หากเป็นด้วยไม่เกิดความ
เข้าใจจริงนั่นเอง แะคนเรานั้นย่อมไม่ปฏิบัติอะไรลง
ไปหากความคิดที่ผุดก้นอยู่ไม่ชนเสียก่อน แะความ

คิดอย่างนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าเราไม่เกิดความเข้าใจ

ฉะนั้น สิ่งที่มีค่ามากอย่างยิ่งในศาสนาทุก ๆ
ศาสนา คือ การอธิบายให้เกิดความเข้าใจ
เหมือนหนึ่งว่าความคิดนั้น ๆ ได้เกิดขึ้นแก่ผู้ที่
ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทีเดียว

ฉะนั้น ในปาฐกถาอันนี้กระผมจะได้พยายาม อธิ-
บายหลักธรรม ตามแนวตั้งกล่าว

ในพุทธประวัติเราทราบว่าสมเด็จพระบรมครูทรง
ค้นพบ หลักอริยสัจก่อนสิ่งอื่น และถัดมาก็ทรง
เสนอทางพ้นทุกข์แก่ ประชาโลก อันเรียกว่า อริย-
มรรค หรือ มรรคทั้งแปด ต้นเหตุแห่งการค้นพบ
อย่างนี้อยู่ที่การทรงกระทบเข้ากับความรู้สึกนึกของ
มนุษย์อันเป็นข้อเท็จจริงของสังคมในขณะนั้น หรือ
แม้จะเป็นขณะนักตาม ขณะที่เจ้าศาสนาอื่น ๆ ใน
ขณะนั้นกำลังแสวงหาสิ่งที่ตรงกันข้าม กล่าวคือ
พยายามแสวงหาทางที่จะไม่ออกจากสุข หรือ

ที่เรียกกันว่า ทางแห่งความสุขคำพำนั่นเอง และ
 นิยมเป็นแนวทางที่แตกต่างกันของสมเด็จพระบรม
 ครูอย่างสิ้นเชิง บัณฑิตทางฝ่ายแสงดูข ซึ่งเป็นผู้
 มีความสุขอยู่แล้ว และซึ่งเป็นตัวแทนผู้เสียสุข ได้
 ทำการแสวงหาชีวิตอันไม่ตาย หรือภาวะอันเรียกว่า
 อมฤตภาพ ทั้งนักรบจะได้ความสุขต่อไปตราบชั่ว
 นิรันตร การกระทำอย่างนี้พระพุทธองค์ทรงถือเป็น
 การเคลื่อนไหวภายใต้การนำของกิเลสตัณหา พระ
 องค์ทรงเป็นฝ่ายมหาชน คือ คิดหาทางออกจากทุกข์
 ให้ได้โดยสิ้นเชิง เมื่อการตายยังไม่ใช่ทางออกจาก
 ทุกข์ เพราะคนเรายังจะมีชาติหน้าต่อไปอีก พระองค์
 จึงทรงสอนทางอันตรงกันข้ามกับของฤๅษีแต่เก่าก่อน
 กล่าว คือ แทนที่จะสอนให้ไม่รู้จักตาย กลับ
 สอนให้รู้จักตายโดยสิ้นเชิง คือ สอนให้รู้จักทำ
 ทางเข้าสู่นิพพานนั่นเอง.

เมื่อใดทรงสอนให้เราว่า ทุกข์เป็นอย่างไร

เกิดจากอะไรแล้ว ก็ทรงสอนว่า ที่แท้แล้วทุกข์
 หาใช่สิ่งอันคงกะพันชาตรี ที่จะอยู่กับเราโดย
 คลอคลนไปไม่ แต่ย่อมถึงซึ่งความเกิดและ
 ความดับ เช่น สรรพสิ่งทั้งหลายเป็นธรรมดา
 และเมื่อเป็นเช่นนั้นตั้งอันเป็นธรรมชาติ เช่น ทุกข์ ก็
 เหมือนกับตั้งอันเป็นธรรมชาติอื่น ๆ คือ เมื่อเราเรียน
 วิชาแล้วรู้เหตุของมันแล้ว เราเห็นทางที่จะระงับมัน
 ได้ได้ เหมือนกับเมื่อเรารู้ว่าโรคหิวนั้นเป็นอย่างไร
 เกิดจากอะไร จะระงับได้ได้อย่างไร เราก็คิดยาแก้
 โรคหิวนั้นจนสำเร็จนั่นเอง.

เราที่มารวมกันอยู่ ณ ที่นี้เป็นผู้มีความทุกข์ และ
 ย่อมมีความมุ่งใจอย่างเดียวกันคือ ความมุ่งใจที่จะ
 แก้ทุกข์ พระพุทธองค์ทรงเสนอทางแก้ไขแก่เราไว้
 แล้ว นั่นคือ ทางอันเรียกว่า อริยมรรค หรือ มรรค ๘
 ในการสำนวยามรรค ๘ นั้นเรายังจะเรียงแต่ละมรรค
 กันตามแบบฉบับ ซึ่งบางทีอาจจะเป็นการเรียงกลับ

กันก็ได้ หรืออาจเรียงอย่างสับต้นก็ได้ ฉะนั้นเราจึง
ต้องใช้วิจารณ์ญาณวางมรรคแปดเป็นขั้น ๆ ไปเพื่อให้
นำไปใช้ปฏิบัติได้ กระผมคิดว่าด้วยการพิจารณาโดย
วิธีนี้ เราอาจจะได้มรรคแปดที่ใช้ประโยชน์ได้ยิ่ง
กว่าเดิม.

แต่เราจะวางเรียงขั้นการปฏิบัติชีวิตหรือมรรค ๘
อย่างไรดี ขอนี้เราจะรู้ได้โดยการศึกษาพุทธประวัติ
เสียก่อน เพราะพระพุทธองค์เองได้ทรงผ่านการปฏิบัติ
ชีวิตอย่างถูกต้องมาแล้ว จึงทรงสามารถค้นพบหลัก
ธรรมอันถูกต้อง ฉะนั้นก็เป็นของแน่ว่ามรรคแรกที่
พระพุทธองค์ทรงเหยียบย่างลงไปนั้น ไม่ใช่มรรคที่
เรียกกันว่า สัมมาทิษฐิซึ่งเรามักนำมาสอนก่อน
แต่เหตุผลที่เรา นำ สัมมาทิษฐิ มาสอนก่อนนั้นก็
เหตุผลที่อยู่ซึ่งเราจะได้พิจารณาในภายหลัง.

ในขั้นแรกนี้พระพุทธเจ้ายังไม่ทรงค้นพบตัณหา
ที่ถูกต้อนั้น พระองค์ทรงประคับประคองแต่ใจจึงก่อน

นั่นคือ ความทุกข์ยากของมหาชน แทนที่จะทรงนั่ง
 คิดเดี่ยวว่าอะไรเป็นทางออกที่ดี กลับออกบวชเสีย
 ก่อน และการออกบวชนั้นเป็นการปฏิบัติอย่างไร มัน
 ก็เป็นการปฏิบัติชีวิตเพื่อความเป็นอย่างอื่นดังามที่เรียก
 ว่า สัมมาอาชีวะ นั่นเอง เพศภิกษุที่เรียกว่า “ผู้ขอ”
 ย่อมพ้นแล้วจากการชู้ตริตเอารัตเอาเปรียบนานาประ
 การ เพราะผู้ให้ได้ให้โดยความยินดีและหวังบุญเป็น
 ผลตอบแทน ในอินเดียขณะนั้นมี “ผู้ขอ” มากมาย
 และก็มีอาชีพมากมายซึ่งก่อกำเนิดผลอันไม่เป็นธรรม
 แก่สังคม เป็นที่แน่ได้ว่าการเป็น “ผู้ขอ” ย่อมพ้น
 แล้วจากการเอารัตเอาเปรียบทางการอาชีพ ในขณะ
 นั้น ฉะนั้น การที่ภาวจะเป็น “ผู้ขอ” ของพระพุทธ
 เจ้าในขณะนั้นจึงต้องนับว่า เป็นสัมมาทิษฐิ.

การ เกิดอนโหว ต่อไปของ พระพุทธองค์ตัดจาก
 สัมมาทิษฐิคือ สัมมากัมมันตะ ในการออกบวชรับ
 ใช้นหาชน พระพุทธองค์ได้ทรงเกิดความคิดว่า แม้

แนวทางของ “ผู้ซื้อ” บางพวกก็ยังไม่ถูกต้องนัก เพราะ “ผู้ซื้อ” เหล่านั้นได้มุ่งไปในทางอื่นไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนจริง ๆ ถ้าตั้งมาอาชีพะของพระองค์จะเป็นตั้งมาอาชีพะจริง ๆ แล้ว พระองค์ก็ต้องทรงกระทำการให้ถูกแนวทาง เพื่อให้ได้ผลที่ถูกต้องสำหรับนำไปแก่ทุกข์ของประชาชน พระองค์จึงทรงทอดองปฏิบัติด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ในที่สุดก็ทรงเห็นว่าการกระทำเหล่านั้นอันเป็นหมิ่นทงต้น จึงทรงหันมาปฏิบัติตามทางธรรมชาติดันเรียกว่า ทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทาและนี่ก็คือสัมมาทิรมันตะ หรือการปฏิบัติตัวโดยถูกต้องนั่นเอง.

ฉะนั้น ถ้าหากว่าคนเราจะเริ่มชีวิตด้วยมัจฉาอาชีพ แล้ว ก็แนได้ความมัจฉาทิรมันตะ หรือการประพฤติชั่วจะตามมา และครั้นแล้วความนึกคิดและเจตนาที่ได้ก็จะพลอยชั่วคามไปด้วย.

ก็เป็นไปตามพุทธประวัตินั่นเอง กถาวคอบพระ

พุทธองค์ได้ทรงออก บวชยัคฆ์^๕ มาว่า จะเป็น สรรณะ
 ก่อน ความ^๕ คิดอันเป็นผลของการ^๕ ทำให้^๕ ทรง^๕ เดออก
 สัมมา^๕ กัมมันตะหรือการปฏิบัติอันถูกต้องเป็น สรรณะใน
 ระยะต่อมา และครั้น^๕ แล้วความ^๕ คิดต่าง ๆ ที่เคย^๕ ผู้^๕ ชน
 มุ่ง^๕ แก่^๕ พระองค์อย่าง^๕ ผิด ๆ คราว^๕ นั้นจึงได้^๕ ผู้^๕ คออกมาอย่าง
 ถูกต้องหรือชอบธรรม การปฏิบัติ^๕ ถูกต้องทำให้
 เกิด^๕ ภาอันชอบหรือสัมมา^๕ ภา และ^๕ ความ^๕ ระ^๕ ด^๕ ก^๕ นึก
 คิดที่ชอบ ความ^๕ ดำ^๕ ริชอบ ความ^๕ ตึง^๕ ใจชอบ และ^๕ ความ^๕
 เพียร^๕ ชอบก็เกิดตามมา ซึ่งในที่^๕ สุด^๕ พระพุทธองค์ก็
 ทรง^๕ ค^๕ นพบ^๕ ปัญญาหรือความ^๕ รู้^๕ อันชอบที่เรียกว่า^๕ สัมมา-
 ทัช^๕ ฐิ^๕ กล่าวอย่าง^๕ กว้าง ๆ ก็คือ ความ^๕ อยู่^๕ อัน^๕ ด^๕ งาม
 ของ^๕ พระพุทธองค์ ทำให้^๕ พระองค์^๕ เกิด^๕ มี^๕ จิต^๕ ต^๕ ใจ
 อัน^๕ ถูก^๕ ธรรม^๕ ชน และ^๕ ครั้น^๕ แล้ว^๕ พุทธ^๕ ธรรม^๕ อันเป็น
 สัมมา^๕ ทัช^๕ ฐิ^๕ จึง^๕ เกิด^๕ ขึ้น^๕ ได้

ฉะนั้น^๕ คนเรา^๕ ดำ^๕ ญ^๕ จึง^๕ ควร^๕ ดำ^๕ เนิน^๕ ตาม^๕ รอย^๕ ยุค^๕ ด^๕
 บาท กล่าว^๕ คือ^๕ เริ่ม^๕ ชีวิต^๕ ธรรม^๕ ด้วย^๕ สัมมา^๕ อา^๕ ชี^๕ วะ

เสียก่อน กระผมแน่ใจว่าผู้ที่มาฟังในวันนั้นล้วนเป็น
 พวกที่มีสัมมาอาชีวะมาก่อนทั้งสิ้น การปฏิบัติชีวิตเช่น
 นี้ทำให้ความต่ำถึกรรมเกิดขึ้น แม้ท่านไม่มาฟัง
 กระผมก็ยังเชื่อว่าท่านยังคงมีศีลธรรมดกอยู่นั่นเอง
 ที่ฟังก็เพื่อบำรุงความต่ำถึอันดีกล้าออกมาเป็นบุญญา
 ภาวนอกเท่านั้น พวกมิชานซ์จะไม่เข้าหาศาสนาเลย
 และในวันนั้นกระผมคิดว่ามิใช่สภาพพระธรรมกถึกจะร้อง
 เชิญสักปานใดก็ตามพวกนั้นคงไม่มา ถึงมากก็เพียงมุง
 มาให้พวกเราอ้อมดีเหลืออง ๆ ให้เพียงแต่ข้างนอกเท่า
 นั้น.

แต่โปรดอย่าเข้าใจกระผมผิด ในเมื่อพระพุทธ-
 องค์ทรงค้นพบสัมมาทิษฐิแล้ว ก็เป็นความจำเป็นที่
 พระองค์และเราจะได้นำดีที่อันชอบธรรมนั้นออกสอน
 มหาชนซึ่งมีตามพวก พวกแรก คือ พวกผู้ใหญ่ที่มี
 สัมมาอาชีวะอยู่แล้ว พวกนี้ไต่ง่ายมาก คือแนะนำ ๆ
 หน่อย ๆ ก็คิดต่อไปหรือค้นพระสูตรต่อไปเองได้ เรา

นักเผยแผ่ธรรมเป็นแต่เพียงผู้ชี้ทางให้พวกอื่นเดินเท่านั้น พวกถัดมา คือ พวกเด็กที่ตัวนมากยังไม่ได้ประกอบอาชีพแต่อย่างใด พวกนี้แหละที่เราต้องทงซและจูงมือให้พวกเขาเดินทางไปในทางธรรม และธรรมย่อมมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเขาวชนอย่างนี้ ส่วนพวกที่สาม คือ พวกมิจนาศิษฐานักกฎหมายได้มีรอเขาอยู่แล้ว และก็แน่ว่าในกรณีของพวกนี้กฎหมายย่อมทำประโยชน์ให้ยิ่งกว่าธรรม.

ถึงอย่างไรก็ตามการสอนให้เกิดความดำเนินกรรมอย่างกับคคชนมาเองนั้น เราจะทำได้ก็โดยเริ่มต้นให้ถูก เพราะถ้าเขาแต่ด้มมาทิสฐิไปสอนอย่างเดียวไม่นานผู้รับการสอนก็จะด้ม หรือเขาเกิดไม่มีมิจนาศิษเข้า จิตต์ใจเคยคอยผลัดคคให้ด้มมาทิสฐิกระเด็นออกไปเสีย ฉะนั้น การแก้คคธรรมจึงมิใช่อยู่ที่การสอนด้มมาทิสฐิอย่างเดียว ที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ย่อมอยู่ที่การทำให้คนเรามีด้มมาอาชีพะ ด้วย กัน

เมื่อเห็นว่าตั้มมาอาชีวะมีความสำคัญในการสถาปนา
 คัดธรรมเช่นนั้น เนื้อเรื่องในปาฐกถาครั้งนั้นจึงมุ่งที่
 ตั้มมาอาชีวะเป็นส่วนใหญ่

ตั้มมาอาชีวะคืออะไร ? บางคนตอบแคบ ๆ ว่า
 คือ การหาเลี้ยงชีพอันชอบด้วยกฎหมาย แต่
 ย่อมไม่เป็นการเพียงพออย่างยิ่ง เพราะมีอาชีพอัน
 ชอบด้วยกฎหมายอยู่อีกมากมาย แต่ประชาชนก็ยัง
 ท้วงว่าไม่ชอบด้วยศีลธรรม ครั้นจะตอบอย่างขอไป
 ที่ว่าตั้มมาอาชีวะ คือ การหาเลี้ยงชีพอันชอบด้วยศีล
 ธรรมก็ยังไม่เพียงพออีกนั้นเอง เพราะผู้ปฏิบัติไม่
 รู้ว่าการปฏิบัติปกติย่ออย่างไรจึงจะเป็นศีลธรรม.

เราจึงต้องมองมาจากหลักเบื้องต้นเสียก่อน หลัก
 นั้นอยู่ว่าคนเราฐานะเป็นมนุษย์ย่อมมีความต้องการกิน
 พนฐานในชีวิตอันจำต้องจัดหาสิ่งต่าง ๆ มาสนอง ที่
 สำคัญยิ่ง คือ อาหาร ถัดไปคือเครื่องนุ่งห่ม และถัด
 ไปอีกก็มีที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ เพื่อ

ความสัจจกถาในชีวิต ผู้ใดจัดทำตั้งเหตุนำ
 ต้นของความต้องการของมนุษย์ได้ ผู้นั้นย่อมได้ชื่อว่า
 เป็นผู้ทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นผู้คัดสรรมอันก้าว
 หน้า และแม้จัดทำให้แก่เฉพาะตนเองก็คงยังเป็น
 ความชอบธรรมอยู่.

แต่การจัดทำตั้งเหตุนำย่อมมีอยู่หลายวิธีด้วย
 กัน วิธีอะไรเล่าจึงจะเป็นดีมีมาอาศัยจะคนพื้นฐาน ไม่
 ยากนักที่จะตอบ หากคนเราใช้ กำลังกาย ผลิตตั้ง
 เหตุนำตนเองแล้ว นั้นจะแน่ได้ว่า เขาได้มันมาโดย
 อาการอันชอบธรรมที่สุด—คือ ด้วย “แรงกาย”
 ของเขาเอง ชาวนาที่ทำงานด้วยมือตนเอง ชาวสวน
 ที่ทำสวน ชาวป่าที่ตัดไม้ ชาวประมงที่จับปลา นัก
 เติงสัตว์ที่เพาะเลี้ยงสัตว์ กรรมกรที่ผลิตของใช้ต่างๆ
 ทั้งหมดด้วยแรงกายของตนเอง ท่านเหล่านั้นย่อมได้ชื่อว่า
 มีสัมมาอาชีวะ ชนพื้นฐาน และมีศีลที่เต็มสมบูรณ์
 ในสิ่งกตวผลิตชน ถัดมากคือผู้มผลิตและผู้มบุญญา

ถ้ารวบรวมช่วย ในการผลิตสิ่งที่มีมนุษย์ต้องการตั้ง
กล่าวมาแล้ว ท่านเหล่านั้นได้ช่วยให้ผู้ใช้ร่างกายได้
เบาสบายและผลิตได้มากขึ้น ฉะนั้นจึงต้องนับว่าบทบาท
ในการหาเลี้ยงชีพของพวกเขาเหล่านั้นคงยังเป็น สัมมาอา-
ชีวะอยู่ ส่วนอาชีพอย่างอื่น ๆ นั้นเรายังไม่อาจแน่ใจ
ได้ว่าเป็น สัมมาอาชีวะ ก่อนจะยอมรับเราต้องใคร่
ครองดูให้มากเสียก่อน.

ส่วนบทบาทของนักบวชในการรับการทำบุญ
จากมหาชนนั้น ย่อมเป็นบทบาทของ สัมมาอา-
ชีวะอย่างแน่นอน เพราะว่ามหาชนยินยอม
พร้อมใจกันทำบุญและเกิดความปีติจากการนั้น.

สำหรับอาชีพที่เราไม่แน่ใจนั้น อาจมี สัมมาอาชีวะ
ปะปนอยู่ แต่ความเป็น สัมมานั้นจะเปลี่ยนแปลงไปได้
ตามกาลสมัย เพราะว่า ความนึกคิดของคนเราได้
ก้าวไปข้างหน้าอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามแน่ใจได้ว่า
อาชีพของผู้ใดก็ตาม ถ้ามหาชนยินยอมเห็น

ด้วยแล้ว นั่นก็เป็นสัมมาอาชีวะได้.

ฉะนั้น ในการสถาปนาศีลธรรมเรา จึงต้อง
ดำเนินการสองประการไปพร้อม ๆ กัน มิฉะนั้น
ผลจะไม่เกิดสมใจนึก หนึ่งคือสอนมิชฌาติชฐิและ
ถอนมิชฌาติชฐิออกจากจิตใจของผู้ที่มารับ
การอบรม ชื่อนี้เรามากทำกันอยู่แต่เดิมนั่นแหละ
ได้ทำกันให้กว้างขวางออกไป ปาฐกถาในวันนั้นก็เป็น
การกระทำอย่างกล้าหาญ.

แต่ผลอย่างเด็ดขาดเพื่อสถาปนาศีลธรรม
นั้นย่อมอยู่ที่การจิตใจให้คนเรามีสัมมาอาชีวะกัน
เสียให้หมด หากทำด้วยการแนะนำไม่ได้ก็ทำด้วย
วิธีอื่น แต่ไม่เรื่องของนักศาสนาเสียแล้ว บทบาท
ของเราและของกรรมโดยฉะเพาะจึงจบลง ณ บัดนี้.

หนังสือทูลเกล้าฯ ถวายพระธรรมโกศาจารย์

วัดพระเชตุพน ฯ กรุงเทพมหานคร ฯ

จัดพิมพ์จำหน่าย

๑. วิถีนิกเทศก์	ของ	พระภิกษุสงฆ์ ป. ๘	ราคา ๕.๐๐ บาท
๒. องค์คุณมาด	"	สมัคร บวรวิเศษ	" ๕.๐๐ "
๓. ทูลแห่งธรรมะ	"	พระภิกษุสงฆ์ ป. ๘	" ๓.๐๐ "
๔. เมตตามหานิยม	"	พระภิกษุสงฆ์ ป. ๘	" ๓.๕๐ "
๕. พุทธปรัชญา	"	สมัคร บวรวิเศษ	" ๓๕.๐๐ "
๖. กองบุญในระบอบธรรม "	"	สันติวัน	" ๓.๐๐ "
๗. นักพูดตัวอย่าง	"	พระภิกษุสงฆ์ ป. ๘	" ๓.๐๐ "
๘. สัมมาอาชีวะ	"	สมัคร บวรวิเศษ	" ๓.๐๐ "
๙. พระพุทธศาสนา	"	พระภิกษุสงฆ์ ป. ๘	" ๓.๐๐ "
๑๐. อาณาจักรแห่งศากยวงศ์สมัยพุทธกาล	"	พระภิกษุสงฆ์ ป. ๘	" ๕.๐๐ "
๑๑. คติทางพระพุทธศาสนาในตะวันตก	"	บุญ โรจนะบุรานนท์	" ๓.๕๐ "
๑๒. ความมืดในความฉลาด	"	สันติวัน	" ๓.๐๐ "

๓๓. ประวัตพระพุทธรูปค่านามหายาน

ของพระมหานวม กุตุตขโน ศ.บ. ราคา ๓.๐๐ บาท

๓๔. คำศัพท์แต่ละศัตป " พรหมวิโร ภิกขุ „ ๓.๐๐ „

๓๕. คำสอนวิทยา „ ตัมภร บุราวาส „ ๓.๐๐ „

๓๖. การไม่ผูกเงร „ พรหมวิโร ภิกขุ „ ๓.๐๐ „

๓๗. ชุมมุตบตความของ ต. พ. ข.

ของ พรหมวิโร ภิกขุ „ ๕.๐๐ „

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร

ถนนพระสุเมรุ ถิ่นวัดพระนคร

นายพนิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา

พ.ศ. ๒๔๙๔